

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Gebed voor allen nood der Christenheid

I

Zo zouden we Ps 74 kunnen noemen.

Het is een „leerdicht“, een „onderwijzing“, door de Heilige Geest aan Asaf ingegeven in een tijd van grote nood voor Gods volk. Het is een onderwijzing van wat we hebben te doen in tijden van nood, als de vijanden „Jeruzalem“ hebben ingenomen, de tempel verbrand en de heilige plaatsen vertreden. Wat heerlijk, dat we hier voor ons hebben een Gode aangenaam gebed, dat zeker door Hem verhoord wordt. Wij weten soms niet wat we bidden zullen gelijk het behoort, maar hier hebben we een gebed „niet met woorden, die de menselijke wijsheid leert, maar met woorden, die de Heilige Geest leert“, 1 Cor. 2 : 13.

Dit gebed bestaat uit drie delen.

Ten eerste wordt de HEERE bekend gemaakt hoe de toestand is, vss 1—11.

Ten tweede wordt de HEERE in herinnering gebracht hoe Hij vroeger zijn volk dikwijls heeft geholpen, vss 12—17.

Ten derde wordt Hem gesmeekt opnieuw te willen ingrijpen, vss 18—23.

„Waarom, o God, verstoot Gij voor altoos, brandt uw toorn tegen de schapen, die Gij weidt?“, vs 1.

Hier onderwijst ons de Heilige Geest aangaande de „grondtoon“ onzes gebeds. We leren: van de mensen, die onrecht doen, op te zien tot God: „Gij verstoot“, „Uw toorn brandt“. Zo worden we in dagen van kerkelijke ellende herinnerd aan onze schuld en leren we ons te onderwerpen aan het hoge recht des HEEREN om ons te doen lijden. We blijven zo gemakkelijk in „het menselijk vlak“ hangen en vergeten vaak hoger te zien. We verwonderen ons „hoe dat toch mogelijk is“ en doen dan „alsof ons iets vreemds overkwam“ en houden ons vreemd over de hitte der verdrukking, 1 Petr. 4 : 12.

Hier kunnen we leren in welke „gestalte“ we mogen klagen over kerkelijke nood. Voorbidders als Ezra, Nehemia en Daniël hadden oog voor het rechtmatige van Gods toorn, die ze concreet waarnamen in het verval van Gods Kerk in hun dagen. Ze stelden zichzelf niet hooghartig daarbuiten, maar daarònder en wisten zich in veel één met het voorgeslacht, dat God vergeten had. Zo stonden ook onze vaders daaronder in de 16e eeuw: „Dies hebben wij gruwelijk gezondigd, o HEERE en U grotelijks vertoornd, zodat wij, zo Gij met ons wildet handelen naar dat wij

De ware navolging van Christus is niet hierin gelegen, dat wij Jezus nadoen en nabootsen. Zo is zij wel dikwerf door de Christenheid, vooral in de Middeleeuwen, opgevat. Maar deze opvatting is onjuist en laat het wezen ervan niet tot zijn recht komen. De ware navolging van Christus is deze, dat wij zelfstandig en vrij, als kinderen Gods, in onze toestanden en verhoudingen, ook al kost het ons de grootste verloochening van onszelven en het dragen van het zwaarste kruis, diezelfde wil van God volbrengen, welke Christus verklaard en ten prijs van zijn heerlijkheid en zijn leven, tot in de dood des kruises toe, op volmaakte wijze vervuld heeft. Want wie de wil van God doet, is Jezus' broeder en zuster en moeder.

Bavinck

verdiend hebben, niet anders zouden hebben te verwachten dan de eeuwige dood en verdoemenis. Ja wij merken ook, o HEERE, in de kastijdingen, die Gij ons dagelijks toeschikt, dat Gij U terecht over ons vertoort. Want aangezien Gij rechtvaardig zijt, zo straft Gij niemand zonder oorzaak en wij zien ook nog Uwe hand opgeheven om ons nog meer te straffen. Maar al ware het, dat Gij ons nog veel harder straftet dan Gij tot nu toe gedaan hebt, ja al vielen al de plagen over ons, waarmede Gij de zonden van Uw volk Israël bezocht hebt, zo zouden wij nochtans moeten bekennen, dat Gij ons geen onrecht zoudt doen“ (Gebed voor allen nood der Christenheid).

Onderwijs mogen wij ons staande houden aan Gods verbond, als „de schapen, die Gij weidt“, als „uw gemeente, die Gij van ouds hebt verworven, die Gij verlost hebt als de stam van uw erfdeel, de berg Sion, waarop Gij uw woning hebt gevestigd“, vs 2.

En niet alleen mogen we ons daaraan staande houden, maar we mogen daarop een beroep doen: „Gedenk Uw gemeente!“, vs 2.

En als het dan zwaar wordt? Als de vijand dan haast niet te weerstaan is en door al de gelederen heenbreekt (zoals dikwerf b.v. in de Richterentijd of in de 16e eeuw tijdens Alva) wat dan?

Dan onderwijst ons de Heilige Geest in dit gebed, dat we onze nood aan de HEERE mogen voorleggen, zoals dat in de verzen 3—11 geschiedt.

Ze tekenen ons de droeve toestand van de tempel, nadat vreemde soldaten daar huisgehouden hadden en b.v. de mooie pilaren Jachin en Boas met hun kapitelen en granaatappelwerk hadden verwoest, zoals men een boom en een bos omhakt. De tekenen van Gods genadige tegenwoordigheid (altaar en tempel) werden niet meer gezien en er waren geen profeten meer tot troost of om van Godswege te zeggen: hoelang.

Overdenk bij het licht van deze woorden eens de huidige toestand van Gods Kerk in de landen van Europa. Hoe vervallen! Duitsland: eertijds het land van Luther. Zwitserland: het land van Calvijn. Frankrijk: het land van de Hugenoten. België: het land van Guido de Brès. Ons land: dat zijn nationale bestaan te danken heeft aan het evangelie. Hoe is de toestand van Gods Kerk in al deze landen? Hoe worden de Zendingsvelden verwoest door valse leer en ruw geweld.

Zoals eertijds Jeruzalem werd ingenomen en de heilige plaatsen vertreden, zo zien wij ook rondom ons hoe valse leer en afgoderijen heersen, waar vroeger het heilig Evangelie werd gepredikt en gehoorzaamd. Welk een oogst is er gegeven aan het revolutiezaad en het „onkruid“, in eertijds christelijke landen!

„Richt uw schreden“, vs 3, of zoals de Statenvertaling luidt: „Hef uwe voeten op“. Iemand die snel komt aanlopen tilt zijn voeten hoger op dan wie langzaam wandelt. „Haast u tot onze hulp“. „Waarom houdt Gij uw hand, ja uw rechterhand, terug? Trek ze uit uw boezem, verdelg!“, vs 11.

Zoals iemand onder ons, die werkeloos staat toe te kijken, zijn hand in de zak heeft, zo klaagt deze bidder, dat het is alsof God maar werkeloos staat toe te kijken, met zijn rechterhand, die vroeger zulke krachtige daden deed („de rechterhand des HEEREN is verhoogd“, Ps. 118 : 16) in de boezem van zijn kleed. Is er geen reden voor ons om ook zo te klagen: o, God, als het zo doorgaat, wat blijft er dan van Uw werk over!

UIT DE INHOUD:

Gebed voor allen nood der Christenheid (I)	P. K. K.
Wedergeboorte	H. J. J.
Reformatie (IV)	C. V.
Over Korea (I)	J. M.
De zin van de sabbat	H. V.
Tussen Humanisme en Calvinisme (VI)	G. P.
Boekbespreking	G. V.
Persschouw	C. V.
Kritische krabbel	Frater
Kerknieuws	

„Verdelg!“, roept deze man. Wij mogen thans bidden: „Kom, Here Jezus, tot onze verlossing“. Kom persoonlijk, met minder kan het niet!

Uit het tweede deel van dit gebed, vss 12—17, blijkt, dat de klacht van het eerste deel geen murmurering of wanhoopsklacht is. Immers zo gaat het verder:

„Toch is God mijn Koning van oudsher“, vs 12.

’k Geloof niet dat deze woorden hetzelfde vertolken als de bekende zangregel: „Rust, mijn ziel, uw God is Koning“. Voor mijn besef is die gezangregel een quietief, een pijnstillend middelje. Ook wie deze Koning in zijn practisch leven niet dient, maar af en toe wel behoefte heeft aan wat religieusiteit, zingt „tot zijn stichting“ dit gezang. Maar hier werkt de machtige herinnering aan de „verlossingen“, die God gewerkt heeft voor Zijn volk in vroeger tijden. Die herinneringen doen hem opveren en geven hem levende hoop op nieuwe bewijzen, dat God metterdaad regeert, zijn volk ten goede! Geen quietief, maar motief tot vurige gebeden.

Hoor, hoe die herinneringen aan „van ouds“ kracht en moed geven voor het heden!

Acht, negenmaal aaneen: „Gij . . . , Gij . . . , Gij hebt . . .“, vss 13—17.

Vs 13 — herinnering aan de doortocht door de Rode Zee, waar de koppen der „draken“ (waren Pharao en zijn officieren geen handlangers van de duivel, de grote draak?) verbrijzeld zijn. Vs 14 — bloedig tafereel: de lijken worden verslonden en opgevreten door het woestijngedierte, zoals jakhalzen, roofgieren, mieren. Vs 15 — tocht door de woestijn en hoe „geweldig“ de HEERE toen voor zijn volk heeft gezorgd! En toen ze voor de Jordaan stonden: wat een doortocht!

En niet alleen dat de HEERE in het verleden „menigwerf de druk van zijn volk heeft veranderd in geluk“, maar ook thans is Hij nog dezelfde! „Uwer is de dag, Uwer ook de nacht“. Hij doet, als het moet, de zon stilstaan en de maan! Als het moet, staat de HEERE nergens voor! Zeg niet bij uzelf: „Ja, vroeger, toen gebeurden er wonderen!“ Dan vergeten wij, dat de nadruk in dit gebed niet ligt op de wonderen, maar op „Gij“, „Gij hebt . . .“. Het grootste wonder is niet het „wonderlijke“, dat er gebeurde, maar dat de HEERE zó wonderlijk barmhartig en zó wonderlijk goedgunstig was. Dát maakt ons zo jaloers op vroeger!

Laat ons in onze gebeden Hem herinneren hoe Hij vroeger voor zijn volk is geweest! En of Hij nu al die barmhartigheden vergeten is!

Gron.

P. K. K.

Wedergeboorte

M'n artikel van de vorige week eindigde zo: „We mogen gerust zeggen dat de Heiland tot Nicodemus komt, niet alleen met de prediking van de noodzakelijkheid van wedergeboorte. Maar ook met de prediking van de weg, waarin hij weer geboren wordt”. Ik wil dit nu nader toelichten door een bespreking van het bekende gesprek van de Here Jezus met Nicodemus in Joh. 3.

Deze was een Farizeeër. Iemand dus die van zichzelf vertrouwde, dat hij rechtvaardig was. Hij was niet maar de eerste de beste, maar een overste der Joden. Lid van de tweede Kamer zouden we kunnen zeggen. Bovendien een leraar in Israël, een niet onvermaard wetgeleerde. Een „vroom” man, zeer godsdienstig. Maar één ding ontbrak hem: Hij leefde niet van genade, maar uit de werken. Dus ontbrak hem alles. Hij meende wel „een stoel in de hemel” waardig te zijn, maar hij stond metterdaad buiten het Koninkrijk Gods.

Als Jezus, de nieuwe rabbi, begint op te treden wil Nicodemus wel eens met hem spreken. Hij erkent hem als een door God gezonden leraar. Een collega om zo te zeggen. Hij is onder de indruk van de tekenen, die Hij doet.

De Here Jezus treedt echter niet op als een „collega”, maar als machthebbende. Hij is niet maar een rabbi, maar de Zaligmaker, die het Leven heeft en die het Leven is en die leven geeft. Vol majesteit zegt Hij tot Nicodemus: „Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, tenzij iemand wederom geboren wordt, kan hij het koninkrijk Gods niet zien”. Dat geldt dus ook van Nicodemus en van zijn collega's. Zij moeten weer geboren worden, weer tot leven komen. Ze zijn met al hun werken der wet „dood”. Als dat zo blijft kunnen ze het koninkrijk Gods niet zien. D.w.z. ze kunnen dat rijk niet ingaan. Ze kunnen de voorrechten daarvan niet genieten. Want het koninkrijk Gods wordt niet verdiend door werken, maar men moet het ontvangen als een kind. Wie niet leert van genade te leven en van genade alleen, staat er buiten. Al is hij ook godsdienstig als de beste Farizeeër en geleerd als de grootste wetgeleerde en het meest geëerd van al de leden van het Sanhedrin.

Dat heeft Nicodemus vreemd in de oren geklonken. Moet hij weer geboren worden? Weer tot leven komen? Maar hoe kan dat? Dat is toch de reinste onmogelijkheid?

Daarop antwoordt de hoogste Profeet: „Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, tenzij iemand geboren wordt uit water en Geest, hij kan het Koninkrijk Gods niet binnengaan”. Door geboorte worden we in dit tijdelijke, vergankelijke, natuurlijke leven gezet. Door wedergeboorte komen we tot een ander leven, het leven in de volle zin van het woord. Tot dat leven moet Nicodemus komen „uit water en Geest”.

Wat gebeurde er in de dagen toen dit gesprek plaats vond? Johannes doopte bij de Jordaan. In het water van de Jordaan. Door de boeteprediking van Johannes kwamen zondaars en zondaresen tot bekering. Ze werden door Johannes gedoopt. Daarmee ontvingen ze het teken van vergeving der zonden en nieuw leven. Maar de Farizeeën en schriftgeleerden weigerden gedoopt te worden. Zij „verwierpen voor zich de raad Gods”. Zij weerstonden Gods heilswil. En nu zegt de Heiland: Gij moet tot nieuw leven komen door u aan die doop van Johannes te onderwerpen. Bij dat water begint een nieuw leven. Want Johannes predikte „de doop der bekering tot vergeving der zonden”.

Dat water op zichzelf bracht het nieuwe leven niet. Dat wist Johannes ook wel. Hij zeide immers: „Ik doop u met water tot bekering, maar Hij, die na mij komt, is sterker dan ik; ik ben niet waardig Hem zijn schoenen na te dragen; Die zal u dopen met de Heilige Geest en met vuur”. Nicodemus moet naar Johannes luisteren en zich laten dopen. En dan zich laten verwijzen naar de Christus. Die zal de Heilige Geest uitstorten over al de zijnen. Daarmee zullen gedoopt worden allen, die het heil bij Hem zoeken. En allen die zich door de Heilige Geest laten leiden zullen ingaan in het koninkrijk der hemelen.

De Here Jezus stuurt Nicodemus niet weg met de boodschap: „er moet iets heel wonderlijks met u gebeuren en daarop moet gij nu maar lijdelijk wachten”. Maar Hij zendt hem naar Johannes de Doper. Daar moet hij zich verootmoedigen met tollenaars en zondaren en op één lijn met hen gaan staan. Hij moet het leven en de zaligheid zoeken niet bij zichzelf of in zijn werken of in zijn vroomheid of in zijn geleerdheid. Maar hij moet dit alles zoeken in Jezus Christus. Niet maar een rabbi onder de rabbijnen, maar de Zaligmaker, de Redder der wereld, die wederbaart door zijn Woord en Geest.

Het zou niet helpen, als iemand nog eens op natuurlijke wijze geboren werd. Want „wat uit het vlees geboren is, is vlees”. Wie zal een reine geven uit een onreine? Maar wat uit de Geest geboren is, is geest”. Het leven, dat aan de Heilige Geest te danken is, draagt het stempel van de Geest. Dat is een Geestelijk leven. Dat is een Christelijk leven. Want de Geest is de Geest van Christus. Hij en de Geest zijn één.

Nicodemus zal wel verbaasd hebben staan te kijken. Wat wonderlijke dingen hoort hij uit de mond van de nieuwe Rabbi. Maar deze zegt: „Verwondert u niet, dat Ik u gezegd heb: Gijlieden moet wederom geboren worden. De wind blaast, waarheen hij wil en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet, vanwaar hij komt en waarheen hij gaat; zo is een ieder, die uit de Geest geboren is”.

In de taal die de Here Jezus sprak, werd hetzelfde woord gebezigd voor „wind” en „Geest”. En nu vergelijkt Hij de werking van de Geest bij die van de wind. Kan een mens de werking van de wind narekenen? Weten wij precies waar de wind vandaan komt? Weten wij waarheen hij gaat? We merken dat de wind er is, want we horen zijn geluid. Maar in zijn gang en werk is hij onnaspeurlijk.

Nu, zo is ook het werk van de Geest niet na te rekenen of te doorgronden. Dat moet Nicodemus maar niet proberen. Dat moeten wij maar niet pogen. Nicodemus moet maar doen wat de Here hem beveelt. Hij moet maar de weg gaan, die hem is geweest. En zo moeten wij maar de weg gaan, die de Here ons nog wijst. Er zijn nog mensen, die willen het werk van de Geest naspeuren. Ze willen weten wanneer die Geest begon te werken in hun leven. Ze willen narekenen hoe dat werk des Geestes zich ontwikkelde. Ze zouden graag willen weten waarop het uitliep. En anderen zitten maar lijdelijk te wachten op een wonderlijke ervaring, waarvan ze niets anders kunnen zeggen, dan dat „het” moet gebeuren.

We moeten maar luisteren naar het onderwijs van de Here Jezus: „Gij weet niet vanwaar hij komt en waar hij heen gaat; zo is een ieder, die uit de Geest geboren is”. Maar hoe weten we dan of we uit de Geest geboren zijn? Daarop heeft onze belijdenis een prachtig antwoord gegeven. Ik bedoel de Dordtse Leerregels III/IV, 13: „De wijze van deze werking kunnen de gelovigen in dit leven niet volkomen begrijpen; ondertussen stellen zij zich daarin gerust, dat zij weten en gevoelen, dat zij door deze genade Gods met het hart geloven en hun Zaligmaker liefhebben”.

Nicodemus heeft verwonderd gevraagd: „Hoe kan dit geschieden?” En hij krijgt het verwijtend antwoord: „Gij zijt de leraar van Israël, en deze dingen verstaat gij niet?” Hij had het uit het Oude Testament wel kunnen weten. Daar kon hij lezen in Ezechiël 36: 25—27: „Ik zal rein water over u sprengen en gij zult rein worden; van al uw onreinheden en van al uw afgoden zal Ik u reinigen; een nieuw hart zal Ik u geven en een nieuwe geest in uw binnenste; het hart van steen zal Ik uit uw lichaam verwijderen en Ik zal u een hart van vlees geven”. Uit Psalm 51: 12 had hij kunnen weten, dat de HERE de bewerker van het nieuwe leven is. Daar bidt David immers: „Scheep mij een rein hart, o God; en vernieuw in mijn binnenste een vaste geest; verwerp mij niet van uw aangezicht en neem uw heilige Geest niet van mij”. Dat bij dat werk van Gods Geest een mens niet lijdelijk is leert ons duidelijk Ezechiël 18: 31: „Werpt al uw overtredingen, die gij begaan

hebt, van u weg en vernieuwt uw hart en uw geest”. In de St. Vert. lezen we: „Maakt u een nieuw hart en een nieuwe geest”. We mogen wel zeggen: De HERE belooft wedergeboorte en Hij is de bewerker er van. Maar Hij vraagt ook wedergeboorte. Hij geeft een nieuw hart en Hij vraagt: Maakt u een nieuw hart.

Nicodemus hoort niet alleen, dat wedergeboorte noodzakelijk is. Maar hem wordt ook de weg gewezen, die hij te gaan heeft om wedergeboren te worden. Hij wordt niet „met een kluitje in het riet gestuurd”. In Joh. 3 is niet alleen sprake van de noodzakelijkheid der wedergeboorte, maar ook van de mogelijkheid en van de wijze, waarop hij tot een nieuw leven moet komen. En dat leert ons, dat wij nooit maar lijdelijk hebben te wachten tot „het” gebeurt. Maar dat wij hebben te gaan die weg, die de HERE ons wijst. Hij heeft geen lust tot de dood van een zondaar, maar daarin dat hij zich bekeert en leeft. Daarin dat hij tot een nieuw leven komt. Dat hij wedergeboren wordt.

En als wij vragen: Wat is dan de weg voor ons om wedergeboren te worden? Dan is het antwoord: Dat is nog de weg van „water en Geest”. De weg van de heilige Doop en van de Heilige Geest. Deze verzekert ons door dit heilig Sacrament, „dat Hij in ons wonen, en ons tot lidmaten van Christus heiligen wil, ons toeëigenende hetgeen wij in Christus hebben, nl. de afwassing onzer zonden en de dagelijkse vernieuwing onzes levens, totdat wij eindelijk onder de gemeente der uitverkorenen in het eeuwige leven onbevlekt zullen gesteld worden”. De Heilige Geest wil ons leven vernieuwen. Dat verzekert ons de Doop, die van die vernieuwing een teken en zegel is. Dat water op zichzelf wederbaart of vernieuwt ons niet. Maar het verzekert ons, dat de Heilige Geest het wil doen. Aan Hem zal het niet liggen! Of dacht u, dat ooit iemand zou kunnen zeggen: Mij wilde de Heilige Geest niet vernieuwen? Laten we toch nooit de schuld bij Hem zoeken. Als we niet tot een nieuw leven komen, dan ligt dat niet aan de HERE maar aan ons, van wie dan gezegd kan worden: „Zij verwierpen voor zichzelf de raad Gods”. Luk. 7: 30.

En als iemand vraagt: Maar waar vind ik de Geest en hoe krijg ik gemeenschap aan de Geest? Dan is het antwoord: Door het geloof in Jezus Christus krijgt ge deel aan Hem, maar ook aan de Geest, die Hij heeft uitgezonden en uitgestort over zijn volk. Wie Zijn Woord gelooft, gelooft in Zijn Geest. Door het geloof hebben we het leven in Christus Jezus, maar zo hebben we ook het leven en de gemeenschap des Geestes.

Het kan nog gebeuren, dat tot iemand van vele jaren gezegd moet worden: „Tenzij gij wedergeboren wordt kunt gij het koninkrijk Gods niet zien”. Dat moet gezegd worden tot allen, die het leven nog zoeken in hun werken of in hun vroomheid. Of erger nog, als zij het zoeken in de wereld, die zij liefhebben.

Het is niet waar, dat elk lid van de kerk moet achterna gezeten worden met de algemene uitspraak: „Gijlieden moet wedergeboren worden”. Wie de Here Jezus liefheeft en in de Zaligmaker gelooft, die heeft het nieuwe leven. Dat wil niet zeggen, dat hij al aan het einde van zijn weg is. Geen sprake van. Hij zal zijn zaligheid moeten blijven bewerken met vreze en beving. Hij zal moeten jagen naar de heiligmaking, zonder welke niemand de Here zien zal. Hij zal moeten volharden tot het einde. Maar tot iemand, die oprecht in de Here Jezus gelooft, moet niet gezegd worden: „Mocht gij nog maar eens wedergeboren worden”. Want wie gelooft heeft het leven. Dat zeg ik niet. Maar dat zegt de Here Jezus in ditzelfde hoofdstuk. Joh. 3. Waartoe moest de Zoon des mensen verhoogd worden? „Opdat een ieder die in Hem gelooft eeuwig leven hebbe”. Waartoe heeft God zijn eniggeboren Zoon gegeven? „Opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar eeuwig leven hebbe”.

Laten we het ons maar goed inprenten: Er zijn geen twee wegen der zaligheid. Het is niet zo, dat een mens behouden wordt in de weg der wedergeboorte en dat daarnaast nog een weg is van geloof. Wie gelooft in de Here Jezus is wedergeboren en wie wedergeboren is gelooft in de Here Jezus. Er is maar één Evangelie en één bevel: „Geloof in de Here Jezus en gij zult leven”.

H. J. Jager.

REFORMATIE

IV

Reformatie, zo hoorden we, bestaat hierin, dat God de centrale boodschap van het Evangelie zó krachtig laat prediken, zó krachtig in de harten laat werken, dat ze het leven der mensen in alle richtingen gaat beheersen.

De centrale boodschap van het Evangelie! Namelijk, dat God op grond van het offer van Christus goddelozen als goddelozen rechtvaardigt en de wedergeboorte tot stand brengt, tengevolge waarvan de „vrucht des Geestes — het goede werk — gaat groeien in het leven van Gods kinderen.

Dat is reformatie, dat alléén.

Nu is het zo, dat God in de geschiedenis van zijn kerk telkens reformatie geeft.

De kerkgeschiedenis is een bewogen gebeuren, waarin afval en reformatie elkaar steeds afwisselen.

Het is nu eenmaal een triest feit, dat het volk Gods, zoals dat hier op aarde leeft, een ingekankerde neiging heeft om God te verlaten, zich te verstrooien in het leven van „deze wereld”, om daarin op — en onder — te gaan.

Maar zie, dan komt God steeds weer terug. Hij denkt in ontferming aan zijn ontrouwe, zijn afkerige kinderen en roept hen door de overmacht van zijn woord opnieuw naar zich toe.

Reeds in het Oude Testament horen we telkens van een reformatie. Er is er b.v. een onder Gideon, onder David, onder Josía, onder Ezra. Ze zijn er ook in de nieuwtestamentische bedeling. Wij weten allen van de „grote reformatie”, de machtige werking van Gods Geest in en door mannen als Luther, Zwingli, Calvijn. Wij geloven voorts van ganser harte, dat God ook in het begin van de vorige eeuw reformatie schonk. Die reformatie welke met de naam Afscheiding wordt aangeduid. Aan het eind van de vorige eeuw ontstond opnieuw een nieuwe reformatische beweging. En niet minder in de dertiger jaren van deze eeuw, toen centrale momenten uit het Woord Gods als verbond, kerk, geloof, doop weer voor velen begonnen te glanzen in hun oorspronkelijke rijkdom en schoonheid en het leven van velen een nieuwe glans en vreugde schonk.

Wanneer we ons nu met zulk een reformatie bezig houden, is het noodzakelijk goed te onderscheiden.

Vóór alles moeten we daarbij goed weten, dat het eigenlijke van een reformatie geheel en alleen **Gods werk** is.

O ja, men spreekt in kerkgeschiedenisboeken bij de behandeling van een reformatie ook steeds van allerlei factoren die haar voorbereiden en stimuleerden.

Bij de bespreking van de reformatie uit de zestiende eeuw wijst men b.v. op de ineensstorting der pauselijke wereldheerschappij; de diepe scheur tussen de kerk van het Oosten en het Westen; de scherpe kritiek, welke van verschillende kant op de traditionele kerkleer werd uitgebracht; het streven van vele vorsten om de kerk in eigen land uit de greep van de kerkvorsten in Rome los te wringen; het morele verval der geestelijkheid enz. enz.

Ongetwijfeld kunnen deze en dergelijke verschijnselen en toestanden — er zouden er nog meer te noemen zijn, b.v. politieke en sociaal-economische — factoren zijn, welke een reformatie voorbereiden en bevorderen. Maar zij raken de kern niet. Want die is uitsluitend en alleen dit, dat God zijn zondig, afvallig, verstrooid, verward, getyranniseerd volk gedenkt en het uit de ellende van leugen en dwaling trekt naar zijn hart en het weer doet wandelen op de „wegen des levens”. Een echte reformatie is een daad Gods, een geschenk van zijn genade, een vernieuwde uitstorting van zijn Geest. Zonder dat werk Gods is van geen reformatie sprake, kán er daarvan geen sprake zijn.

Maar met het genoemde is nog lang niet alles van zo'n reformatie gezegd.

Zeker, dat komen van God tot zijn volk, dat is het eerste en beslissende in een in de geschiedenis der kerk plaats grijpende reformatie. Maar het is niet alles.

Het is immers zó, dat in een reformatie steeds mensen betrokken zijn.

Als God reformerend gaat werken gebruikt Hij altijd mensen, door wier dienst hij dat grote werk tot stand brengt. Hij roept en bekwaamt dan mannen, die met nieuwe kracht en klaarheid zijn boodschap in de kerk laten horen. Het zijn mannen, die zich geheel geven aan de dienst des Heren; die zichzelf verloochenen; en die dan een werk verrichten, zo groot, zo ingrijpend, dat ieder zich daarover verbaast.

Maar — deze mannen zijn ook altijd **zondige** mensen. Het grote werk, dat God door hen wilde doen werd daarom ook altijd weer door zonde en dwaling bezoedeld. En in zoverre die zonden en dwalingen zich laten gelden werd de zuiverheid van de reformatie geschonden en haar kracht gebroken.

Hoeveel kwaad heeft niet de koppigheid, de heerszucht en de eigengereidheid van Luther aangericht. En wat misschien nog erger was: in zijn prediking over de verhouding van wet en evangelie, in zijn visie op de regering der kerk, hielden oude ketterijen Luther nog geducht in hun greep. Zij hebben de doorwerking van de reformatie ernstig belemmerd. En toen de eerste stootkracht van de reformatie verzwakte hebben deze fouten en dwalingen — ze laten zich in tijden van neergang en afval altijd met dubbele kracht voelen — de reformatie uiteindelijk doen verzanden.

En wat we in de lutherse reformatie ontdekken zien we overal. Calvijn heeft b.v. de volle Schriftuurlijke waarheid omtrent de verhouding van overheid en kerk en evenzo die omtrent de mens niet gegrepen. In de Afscheiding speelt allerlei religieus subjectivisme een funeste rol. En op Kuypers denken en werken heeft o.a. het idealisme, dat hij als student indronk, blijvende invloed uitgeoefend. Een na-reformatische theologie verduisterde bovendien in meer dan één opzicht zijn reformatische visie.

Deze stand van zaken is een trieste aan gelegenheid. Ze is er oorzaak van dat hier op aarde nooit een reformatie tot stand komt of ze is in haar concrete, historische gestalte door allerlei zonde en gebrek bezoedeld. De boodschap van het Evangelie, die in een tijd van reformatie zuiverder, krachtiger en duidelijker dan in de eeuwen die daaraan voorafgingen, weerklinkt, wordt toch ook dan door valse bijgeluiden vertroebeld. En wee als in de ná-reformatische tijd speciaal de zonden en gebreken van de voorafgegane reformatie steeds krachtiger doorwerken!

Maar daarbij komt nóg wat.

Het is namelijk ook steeds zó, dat als ergens door God een reformatie wordt gegeven en een reformatische beweging ontstaat, velen worden meegesleept en gaan „meedoen”, die innerlijk aan het eigenlijke van zo'n reformatie vreemd zijn.

Toen b.v. de grote reformatie begon door te breken en beslag op de geesten kreeg, sloten zich met hevig enthousiasme ganse horden daarbij aan, die niet de flauwste notie hadden van dat waar het in laatster instantie om ging. Humanisten, geestdrijvers, dopersen van allerlei soort, lieden, die zich graag uit de greep van de kerk wilden losrukken om geheel „vrij” te zijn — d.w.z.: te kunnen doen en laten wat zij wilden, zongen mee in het koor van de reformatisch gezinden. Ze deden dat dikwijls zelfs het luïdst. En ze waren meestal ook nog het felst en het fanatiekst.

Welk een zware strijd heeft Luther niet moeten voeren, ná 1517, met hen die eerst als zijn geestverwanten waren opgetreden. En de moeilijkste worsteling van zijn leven heeft Calvijn moeten doorlijden in de gereformeerde stad en kerk van Genève.

In de Afscheidingstijd was het niet anders. Ook bij die reformatie sloten zich velen aan, die er niet het geringste besef van hadden, dat het daarbij ging om het Evangelie van Gods genade! Veel eierzuchtigen, geestelijk hoogmoedigen, religieuze individualisten, secretiërs, enz. voegden zich bij de Afscheiden kerken en hadden daarin soms zelfs de leiding. Het is niet te zeggen hoeveel ellende ze hebben veroorzaakt in de jonge kerken.

De vrome en wijze Ds De Moen schreef vijf

en twintig jaar ná de Afscheiding: „Een in de Here ontslapen leraar der Afscheiden was gewoon te zeggen: dat de tijd zou komen, dat het openbaar zou worden wie in de Afscheiding de eer van God, en wie de eer van zich zelve zochten. Die tijd is reeds meer dan eens gekomen; en die ogen gehad heeft om te zien en een hart om op te merken, heeft ook onder ons de vervulling aanschouwd van hetgeen de Here bij Ezechiël zegt: Zo zullen alle bomen des velds weten, dat Ik, de Here, de hoge boom vernederd heb, de nederige boom verheven heb, de groene boom verdroogd, en de droge boom bloeiende gemaakt heb”. Ez. 17: 24a.

Het is uit het bovenstaande dunkt me wel duidelijk, dat men bij de beoordeling van een bepaalde, in de geschiedenis optredende, reformatie omzichtig moet te werk gaan.

Men moet daarbij steeds onderscheid maken tussen dat waar het om ging, of, nog beter gezegd: tussen dat waar het om **moest** gaan, en dat wat de mensen er van maakten en er bij deden. Men moet, anders gezegd, onderscheid maken tussen het eigenlijke motief, het uitgesproken motief van zo'n reformatie en de onzuivere opvattingen daarvan, de onzuivere ideeën daarbij, de onschriftuurlijke tendenties waarmee gesproken en gehandeld werd.

Om het zo concreet mogelijk te zeggen: het ging b.v. in de vrijmaking om een radicale breuk van de kerk met alle scholastiek, met alle „orthodoxisme”. Of, anders gezegd: het ging om het zich loswringen van de kerk uit de heerschappij van de theologische constructie, om radicaal Schriftuurlijk te leren denken, spreken, handelen. Het ging daarbij ook om een bekering van een menselijke, al te menselijke, opvatting van het medearbeiden in de komst van Gods Koninkrijk. Het ging daarin dus tegen iedere vorm van hiërarchie, tegen iedere verheerlijking van eigen groep — U weet wel: het „wij gereformeerden” —; tegen de overspanning van de organisatie; tegen de verheerlijking van de grote „leiders”; tegen het gevaarlijke vleien van het „trouwe volk”; tegen de daverende programma's, leuzen, beginselen. Of, om het positief te zeggen: het ging daarbij ook om het pretentieloze doen van het simpele plichtje, op het plekje waar God ieder stelde. En dat zonder dikdoenerij en opgeblazenheid. Kortom: het ging daarom dat allen allen in alles zouden dienen.

En hoe is het daarmee gegaan?

Hebben wij ons werkelijk principiëel vrijgemaakt van de scholastiek, of deden we dat alleen maar van één enkel stellinkje daaruit — het houden voor wedergeboren of iets dergelijks — zodat de gehele structuur van ons denken en belijden dezelfde is gebleven?

Is het over heel de linie gekomen tot een dieper, een geestelijker verstaan van de Schrift? Beter dan b.v. in de dertiger jaren?

Is de prediking duidelijk merkbaar een rijker, dieper, voller, krachtiger verkondiging van het Evangelie geworden?

Is het leven der vrijgemaakten pretentielozer, kindelijker, opener, blijer, vrijer geworden dan dat vóór 1942 in de gereformeerde wereld het geval was?

Of zijn we na het nemen van een bocht op hetzelfde spoor, in dezelfde wagen, met dezelfde kracht verder gegaan, jagend naar hetzelfde doel?

Ik weet het: algemene oordelen kan men in verband met deze vragen niet geven.

Maar een meedogenloze zelfcritiek is hier wel zeer dringend nodig!

En: stof tot roemen is er zeker niet!

Er is ten aanzien van een reformatie nog iets dat steeds voor ogen moet worden gehouden.

Het is dit, dat een bepaalde, concrete, in de historie plaats gehad hebbende reformatie als zodanig steeds één-malig, uniek, is.

Neen, wat het diepste motief, de drijfkracht en de norm daarvan is — dat is en blijft steeds hetzelfde. En dat is ook steeds nieuw. Want dat is dit, dat God de smaadheid van zijn volk aanziet. Dat is dit, dat Hij het nieuwe bliken geeft van zijn gunst. Dat is dit, dat zijn Geest vaardig wordt over zijn kerk om haar los te rukken uit de macht van de zonde en haar te brengen onder de heerschappij van zijn Geest en het woord zijner genade.

Maar als concreet, historisch gebeuren is

een reformatie volstrekt uniek en dus iets dat onherroepelijk voorbijgaat en nooit kan herhaald worden — en dus ook nooit moet geïmiteerd worden.

Dat aanslaan van de 95 stellingen op de deur van de slotkapel te Wittenburg door Luther, en het verbranden van de pauselijke bul en de kerkelijke wetboeken, en het herleven van de kerk van Duitsland door Luthers machtige prediking — dat is niet herhaalbaar.

En de Afscheiding van het Nederlandse Kerkgenootschap van 1816, als concrete historische daad-van-reformatie zoals deze in Ulrum in 1834 plaatsvond, is evenmin herhaalbaar. Het zou belachelijk worden zo iets te proberen.

En precies zo staat het met de Doleantie van 1886 en de Vrijmaking van 1944.

Want de ontwikkeling of afval van de kerk gaat steeds door. Jaar in jaar uit wisselt de situatie. De gesteldheid van wat men wel de wereldkerk noemt en evenzo van het kerkelijke leven in ons Vaderland is, met name in de jaren na de oorlog, zó diepgaand veranderd en is nog steeds zó veranderende, dat de ontwikkeling der dingen moeilijk is bij te houden.

Er is enerzijds een steeds grotere organisatorische en dus ook machts-concentratie van het afvallig christendom. En anderzijds een steeds meer uiteengaan van hen die zeggen naar Gods Woord te willen leven.

En wat nog meer zegt: Jezus Christus gaat rusteloos en met grote haast voort met het vergaderen van zijn kerk. Door, maar ook ondanks, alle activiteit van mensen. En ook daardoor verandert de situatie van de kerk voortdurend!

Als God daarom reformatie geeft, dan zal deze ook in iedere periode een andere „ge-daante” aannemen. En eveneens een ander „verloop” hebben.

* * *

Uit het bovenstaand vloeit als vanzelf nog iets voort. Daar wil ik ten slotte nog even op wijzen.

Het is dit, dat we een concrete, historische openbaring nooit mogen maken tot een norm waarnaar steeds weer gehandeld moet worden. Of, anders gezegd: dat men zo'n reformatie nooit moet verabsoluteren.

Dat is heel dikwijls gedaan. In veel duitse theologische literatuur wordt b.v. als maatstaf van kerkelijk handelen de reformatie zoals deze door Luthers arbeid tot stand kwam, in feite naast de Heilige Schrift geplaatst. Wat in en bij de grote reformatie is geschied en gezegd wordt dan een **principe**, een **norm**, waarnaar voortaan steeds moet worden gehandeld.

In de vorige eeuw heeft men dat in de afgescheiden kringen ook wel gedaan. Men maakte dan de afscheiding tot een principe. En veroordeelde later b.v. reeds dáárom de doleantie, omdat die niet overeenkomstig dat afscheidingsprincipe tot stand kwam.

Brummelkamp heeft de fout die hier begaan wordt en de waarheid waarom het daarbij gaat eens prachtig getypeerd toen hij schreef: „Wij houden niet de waarheid vast ten einde een Afgescheiden kerk te zijn, maar omgekeerd, we hebben ons afgescheiden ten einde de waarheid te kunnen vasthouden. Gelijk de wereld ons heeft gelasterd, alsof het ons slechts om Afscheiding als zodanig te doen ware, is het onze dure roeping om door woord en daad het tegendeel te tonen”.

En daarom: wie iets verstaat van wat ware reformatie is zal nooit een of andere vroeger geschiede reformatie verheerlijken, verabsoluteren, canoniseren. Hij zal scherp zien, dat zo iets juist altijd **deformatie** is. Het bouwen van de graven der profeten was altijd het nevenverschijnsel van het miskennen van hun boodschap. Wie verstaat wat reformatie is, zal alleen roemen in Gods genade en alle mensenwerk kritisch bezien. Wie weet wat reformatie is, zal met alle kracht worstelen, dat de prediking van het Evangelie moge doorgaan en op steeds meer plaatsen en met groter kracht en eenvoud.

Hoe een reformatie zal ingrijpen op het kerkelijk leven van het moment is nooit vooraf te zeggen: Soms brengt ze een scheur in een bestaande kerkelijke formatie. Maar soms ook, ja, feitelijk altijd, de inniger samenbinding van allen die door het woord worden overwonnen. Want aan een echte reformatie is inherent het uiteengaan van wie Christus liefhebben en wie dat niet doen en het samenverbonden worden van wie het leven buiten zichzelf in Jezus Christus zoeken.

C. V.

OVER KOREA

I

In de laatste weken hebben we allen wel gelezen dat in Korea een grote kerkengroep zich heeft losgemaakt uit de gemeenschap met de Wereldraad van Kerken. En bijgevolg ook uit de gemeenschap met die zending kerken in het moederland, die in relatie staan tot de Wereldraad. Er is zelfs om hulp gevraagd voor deze kerken. Hulp die bestaan mag uit voorbede en uit financiële bijstand.

Wat weten we van Korea? Wat weten we van dit schiereiland dat aan de oostkust van het grote vasteland van China aankleeft als een uitstulpsel, dat als het ware een natuurlijk bruggehoofd vormt naar het Japanse eilandrijk? Wat weten we van kerk en zending aldaar? En van de christenen en het christelijk leven in Korea? Van de problemen van de christenen aldaar? Wat weten we van de geschiedenis van Korea en van de geschiedenis van de kerk in dat deel van de wereld? Ik geloof, dat ik niemand tekort doe als ik de mening uitspreek, dat we daar zeer weinig van weten, over het algemeen gesproken. Wat we allemaal weten dat zijn enkele noties over de laatste, verbeterde worsteling van het Koreaanse volk tegen de communistische vloedgolf uit China. Een vloedgolf, die het land op een verschrikkelijke manier geteisterd heeft en die tenslotte tot staan is gebracht halverwege het schiereiland door de krachtige Amerikaanse hulp. Een worsteling waarvan we menigmaal dachten dat het het voorspel was van de derde wereldoorlog.

Ruim een jaar geleden ontmoette ik een Koreaanse dominee, die, nadat hij eerst in de Verenigde Staten had gestudeerd aan het onder ons niet onbekende Westminster Seminarie te Philadelphia, in de staat Pennsylvania, waar onder anderen prof. dr C. van

Til hoogleraar is, nu in ons land zijn theologische studie kwam voortzetten. Hij was op het moment toen ik hem ontmoette pas in ons land. Wij spraken over de kerkelijke situatie in ons vaderland. Op verzoek gaf ik daarover een uiteenzetting in vogelvlucht. Ik begon daartoe bij de reformatie van de zestiende eeuw en de invloed en doorwerking daarvan hier te lande. Om van daaruit de kerkelijke situatie van vandaag voor een vreemdeling enigszins doorzichtig te maken. Toen de naam van Willem van Oranje gevallen was, kwam hij o.a. prompt ook met deze vraag: „Waarom heette die man zo?” „Wat had hij te maken met sinaasappels?” „Was hij een kweker?”

Het gesprek werd in het Engels gevoerd omdat hij toen nog geen woord van onze taal kende noch verstond. In de Engelse taal roept de naam William of Orange natuurlijk gedachten aan sinaasappels¹⁾ op bij iemand die helemaal geen culturele of historische relaties heeft met de geschiedenis van West-Europa voor vier eeuwen en met name niet met de geschiedenis van Nederland. Misschien verbaast u zich over zoveel onkunde en dat nog wel bij iemand die hoger onderwijs komt volgen. Maar ik verzeker u, wanneer u en ik in Korea werden overgeplaatst en dan niet in een kring van Engels sprekende en half veramerikaniseerde Koreanen, maar tussen gewone oosterlingen, wij geen beter figuur zouden slaan in hun ogen wat betreft onze kennis van en ons inzicht in de geschiedenis van hun land en volk en de grote figuren uit hun geschiedenis. Er ligt nu eenmaal tussen Oost en West een enorme afstand. En ik vertel dit op zichzelf onbetekenende voorval om die afstand te illustreren. Te illustreren hoe groot deze afstand wel is. Niet zozeer de geografische afstand maar de afstand tussen de cultuurkringen van het Verre Oosten

enerzijds en die van het Westen anderzijds. We weten maar weinig van elkaar en we kunnen elkaar héél moeilijk begrijpen, goed begrijpen! Wat weten wij ook weinig van de christenen daar en van hun strijd. En toch zijn wij broeders in de Here Jezus Christus. En hoe groot de geografische en culturele afstand ook is, we ervaren dat wanneer we broeders in de Here ontmoeten. We belijden dezelfde Heiland en we roepen de HEERE aan in dezelfde dierbare Naam, Die onder de hemel gegeven is door welke wij moeten zalig worden. Wij verwachten dezelfde Heiland terug. Wij geloven de vergeving der zonden en het eeuwige leven. Wij luisteren naar dezelfde stem, naar het Woord van de goede Herder. Over de ganse wereld klinkt dat Woord. En het is hetzelfde Woord, dat blijft in der eeuwigheid. Dat wil vooral zeggen dat dit Woord in de historie van de volkeren hetzelfde onveranderlijke Woord is en blijft. Dat wil ons duidelijk maken, dat, hoeveel verschillend er historisch, ethnologisch, cultureel en nationaal ook moge zijn tussen het ene en het andere volk, het Woord van de apostelen en profeten niet verandert, en overall het Woord is en blijft waardoor de grote Herder zijn schapen roept bij name uit alle geslacht en taal en volk en natie. Dat is een nimmer te doorgronden wonder. Christus Zelf vergadert door dit Woord en zijn Geest de uitverkorenen ten eeuwigen leven in de enigheid van het ware geloof. Hij doet dat van eeuw tot eeuw. Hij doet dat hier en daar. Hij doet dat in het Verre Westen en in het Verre Oosten. De denkbeelden der mensen, ook der christenen, wijzigen zich voortdurend onder invloed van tal van telkens zich veranderende factoren, maar dit Woord verandert niet. Ook de inzichten en denkbeelden van de christelijke theologen over velerlei, zijn aan voortdurende wijziging onderworpen, maar het Woord blijft hetzelfde eeuwige, onveranderlijke Woord van de Goede Herder. Dat Woord heeft ook in Korea geklonken en het is er door de genade Gods gehoord en in geloof ontvangen. Zo is in Korea de kerk van Christus geplant en gegroeid tot vandaag toe. En die kerk leeft. Dat is uit het besluit van de generale synode van november j.l. zich los te maken van elke band aan de Wereldraad van Kerken zo gebleken dat het gerucht daarvan zelfs tot ons hier in Nederland met kracht is doordrongen.

In onze kringen is vroeger wel eens over Korea geschreven, met name over de zegen die het zendingswerk daar heeft mogen zien op het eind van de vorige en het begin van deze eeuw.

„De Macedoniër”, een zendingstijdschrift van onze kerken heeft er aandacht aan gewijd in december 1926. Dr H. C. Rutgers heeft er over geschreven in zijn boek: „Door Amerika, Japan en Korea naar China”.

Ds D. Pol schreef er over. Onder anderen dit: „Maar meer nog dan het groote getal geloovigen en kerken, noopte tot dankende bewondering het kinderlijk geloof, de dorst naar kennis der waarheid en de apostolische bekeringsijver der Koreaanse Christenen: zij leefden bij Bijbel en Psalmboek, zij oefenden zich op de haast niet vaak genoeg te houden Bijbelcursussen in de kennis der Schriften, en zij droegen die uit tot hun volksgenooten, ja zelfs zij gingen, naar een vastgesteld plan, dagen, weken, ook wel maanden lang als vrijwillige en onbezoldigde Evangelisten door het land, naar afgelegen dorpen en dalen”.

Beschamend voor ons westerlingen in menig opzicht. Dichter bij hetgeen de Here Zelf en de apostelen ons hebben voorgezegt in sommige opzichten dan bij ons voor mogelijk wordt geacht.

Ds D. Pol gaat verder: „Zoo is dan Korea een der meest bewonderingswaardige voorbeelden in de geschiedenis der zending voor de kracht der zending geworden: goed veertig jaar geleden verscheen de eerste Protestantsche zendeling in Korea, en nú is het getal Christenen al over de 300.000 met circa 3500 kerken”.

Ds Pol schreef dat omstreeks 1926 in de 1e druk Chr. Encyclopaedie.

(Wordt vervolgd)

J. Meester.

¹⁾ Het woord „orange” is in de Engelse taal het gewone woord voor sinaasappel: hoewel het ook dienst doet om de bekende kleur aan te duiden naar we menen.

De zin van de sabbat

Antwoord op enige reacties

I

In de lopende jaargang van 'Opbouw' no 1 e.v. mocht ondergetekende een zestal artikelen schrijven over 'De zin van de sabbat'.

Voor zover ik kon nagaan, is daar niet veel notitie van genomen. In de pers werd er bij mijn weten niet op gereageerd. Hoewel anders sommige scribenten onder ons vlug genoeg zijn in het reageren. Zo waren bijv. de artikelen van C. en J.C. van der Leun over de betekenis van het woord 'duizend' in de Schrift nauwelijks verschenen of een kerkbodeschrijver wees ze als exegetisch geëxperimenteer kort en goed van de hand.

Maar op de artikelen over de sabbat werd niet ingegaan. Zelfs wanneer de brochure van Ds Francke 'De glijdende werkweek' werd gerecenseerd, dan werd wel naar het boek van Ds Habermehl 'Ons dagelijks werk' verwezen en omgekeerd bij het recenseren van van dit boek naar genoemde brochure, maar mijn artikelen werden niet genoemd. Hoewel toch naar het schijnt — ik heb nl. het boek niet gelezen — Ds Habermehl over de strekking van het sabbatsgebod voor ons zich enigszins in dezelfde geest uitliet als ik.

Dus, zo moeten we constateren, veel publieke aandacht hebben mijn artikelen niet getrokken. En dat nog wel ondanks dat een briefschrijver schreef, dat hij omgaande kritiek had verwacht in 'Opbouw' of anders in andere kerkelijke bladen.

Wel kwamen een paar persoonlijke reacties bij mij in en een enkele bij de redactie. En de redactie leek het wel goed daar in het publiek op te antwoorden. Dan kon het in één keer. En misschien waren er onder de lezers, die, al hadden ze zich niet geuit, dezelfde vragen of opmerkingen hadden.

De ingekomen reacties waren deels instemmend en deels niet-instemmend, om het zacht te zeggen.

Van de instemming hebben we met dankbaarheid kennis genomen, al waren we soms niet helemaal zeker of de instemmingen wel precies hetzelfde bedoelden. Maar dat kwam toch niet zo duidelijk aan de dag. We kunnen ze verder laten rusten.

Zij die met bezwaren aankwamen, deden het m.i. niet erg grondig. Een serieus pogen mijn betoog te weerleggen, heb ik niet ontmoet. Het waren meer wat losse uitvallen tegen een enkel onderdeel of tegen de strekking of wat ze als strekking gezien hadden. Hierbij kreeg ik de indruk, dat men soms niet eens goed had gelezen wat er stond. Sommigen deden het voorkomen alsof ik door heel het vierde gebod een streep wilde halen. Nu dat wil ik evenmin als onze Katechismus dat wil in zondag 38.

We zullen nu enkele dingen noemen. Wij vermelden hierbij maar geen namen. Ik weet nl. niet of ik daartoe wel de vrijheid heb. Bovendien vielen van verschillende personen ingebrachte bezwaren soms ook geheel of gedeeltelijk samen. We hopen echter, dat allen zullen opmerken, dat aan hun bezwaren aandacht is geschonken.

Daar was vooreerst een broeder sabbatist, of misschien nauwkeuriger gezegd een zevendedag-adventist, dus iemand, die de rustdag houdt op de zevende dag der week, op de zaterdag. Ondanks dit noem ik hem broeder, want van alles wat ik van hem las, kreeg ik sterk de indruk, dat hij ernst wil maken met het Woord des Heren.

Hij vond de artikelen interessant. Het was niet dat oppervlakkige, dat men zoveel aantreft. Dat was dus nogal vrij strelend. Maar opdat ik niet hoogmoedig zou worden, heb ik — niet van hem — ook wel wat anders te horen of te lezen gekregen. Daarover later.

Maar hij schreef dan verder: „Daar is een punt dat men bij u (daar bedoelde hij de Gereformeerden mee) niet klaar inziet, dat is: **wanneer** is de Sabbat ingesteld. De ene schrijver geeft het aan bij de schepping en de andere voor de Sinaï. De zaak is nochtans glashelder. — De Sabbat is gemaakt om de mens. (Mark. 2 : 27). Wanneer heeft God van de zevende dag een geheiligde dag gemaakt? Een kind kan daarop toch antwoorden? In het paradijs was de zevende dag toch reeds de gezegende dag des Heren! — niet als een

gebod, maar als een zegen! Maar later meer daarover”.

Van dat 'later' is echter niet gekomen. Dat is wel jammer. Want hier worden wel krasse uitdrukkingen gebruikt — de zaak is glashelder, een kind kan er op antwoorden — maar de bewijsvoering is daarmee, dunkt me, niet in overeenstemming.

Dat de sabbat er in het paradijs reeds was, zouden we willen overnemen, als we onder de sabbat mogen verstaan de periode van Gods rust vanaf het gereedkomen van de schepping tot aan de zondeval van de mens. Liever spreken we hierbij dan van de zevende dag. Want we lezen wel, dat God gerust heeft op de zevende dag, maar niet dat Hij op de sabbatdag rustte. Zeker toen was er de rust Gods en daartoe mocht ook de mens ingaan. Zie hierover nader wat we schreven in ons 4e art.

Maar zo heeft deze schrijver het niet bedoeld. Hij neemt — blijkens wat hij elders schreef — de sabbat, de zevende dag, als een dag van 24 uur, zoals eveneens de zes voorgaande scheppingsdagen.

En hiermee komt hij voor alle moeilijkheden te staan, die deze opvatting meebrengt. Zie daarover ook het 4e art. Hij komt dan o.m. voor de vraag te staan, wat God dan wel op de 8e, 9e dag enz. gedaan heeft. Als men antwoordt: voortgaan met rusten — en wat zal men anders antwoorden? — dan komt dat hierop neer, dat men praktisch de zevende dag zich toch over een periode laat uitstrekken.

Nu is van andere zijde (van collegiale zijde) wel ingebracht, dat men zo'n vraag — wat God wel deed op de 8e, 9e dag enz. — niet mag stellen, evenmin als we mogen vragen wat God deed voor de schepping. Luther, zo zegt men, zou op die vraag geantwoord hebben: Zich bezig gehouden met het snijden

van stokken om onbeschaamde vragers te slaan.

Maar dit is, dunkt me, geen rechte vergelijking.

Wat God deed vóór de schepping valt buiten de openbaring. En dus mogen we daar geen navraag naar doen.

Maar met het intreden van de openbaringsgeschiedenis is het anders geworden. We kunnen en mogen nu wel vragen: wat doet God vandaag? En we kunnen daar ook wel op antwoorden. God onderhoudt en regeert de wereld. En Hij is bezig het Koninkrijk van Christus tot voltooiing te brengen. En we gaan hierbij niet buiten hetgeen ons openbaard is. Wanneer iemand nu zegt: de zes scheppingsdagen en ook de zevende dag waren zeven menselijke dagen, dan kan hij er m.i. niet aan ontkomen een antwoord te moeten geven op de vraag: wat deed God op de aansluitende menselijke dagen? En hij moet er wel iets bijzonders op vinden, wil hij, zoals boven gezegd, niet praktisch de zevende dag zich over een periode laten uitstrekken. En als de zevende dag een periode is geweest, is niet in te zien waarom dat ook niet het geval geweest zou zijn met de zes voorgaande dagen.

Wat nu het beroep op Mark. 2 : 27 betreft — de Sabbat is gemaakt om de mens, en niet de mens om de sabbat — dat blijft even goed van kracht als we de sabbat zien als een schaduwachtige instelling aan Israël gegeven om het heilswerk van Christus af te beelden. (Zie ons 5e art.). Ja we zouden zeggen: het geldt dan nog te meer. Let ook op wat volgt in vs 28: Alzo is de Zoon des mensen heer ook over de sabbat. De sabbat wees heen naar het komende heil voor de mensen, dus kon de Heiland der mensen er ook over gebieden, die gebruiken voor zijn doel.

We menen hiermee voldoende op deze opmerkingen geantwoord te hebben. De volgende keer willen we op een paar andere ingaan.

Roodeschool

H. Venema.

Tussen Humanisme en Calvinisme

„De zin van het leven is het leven zelf”.

Dr. J. J. Buskes

„Hoera voor het leven”

(pag. 298)

VI: IETS OVER BUSKES EN DE ANTITHESE

In diverse boeken die wij in OPBOUW bespraken, hebben wij steeds de methode gevolgd uitvoerig op de inhoud van het boek in te gaan. Ik wilde dat ditmaal niet doen. De in OPBOUW door ons besproken romans van Van Randwijk, Rijnsdorp en Popma stonden niet een ieder ter beschikking en behandelden daarbij stof die men enigermate moest kennen, wilde men met vrucht óver het boek kunnen lezen. Maar evenals bij het boek van Prinses Wilhelmina het geval was, is de stof van het boek van Ds. Buskes tamelijk bekend: dit handelt over het Hervormde en Gereformeerde kerkelijk leven. Daarom is het mogelijk te volstaan met enige inleidende opmerkingen, het wijzen op enige facetten die opvallen, om daarna een poging tot critiek te wagen.

Wat de inhoud aangaat van het boek van Ds. Buskes, wil ik er mijn vreugde over uitspreken dat Ds. Buskes er in geslaagd is ons de rijke kring en veelvuldige connecties te beschrijven waarbinnen hij geleefd heeft en nóg leeft.

Van diverse persoonlijkheden die zijn weg gekruist, en soms meer dan enkel gekruist hebben, heeft hij voortreffelijke karakteristieken gegeven. Het zou een aparte taak zijn deze beschrijvingen nader te bespreken en te toetsen, een toetsing die een enkele keer zou dienen te bestaan in een rechtzetting omdat de schrijver helaas wel eens niet ontkomen is aan de mentaliteit van een banale rechtzetting!

De opzet van zijn mémoires beantwoordt wat de aandacht voor de plaats van de persoonlijkheid in de geschiedenis betreft aan een zeer juiste opmerking uit de mémoires „Het Vierde Zegel” van de Engelse staatsman Sir Samuel Hoare: „Het is bijna onmogelijk, de betekenis van de persoonlijkheid in het openbare leven te overdrijven. Geschiedenis, geografie en economie kunnen alle drie invloed uitoefenen op het menselijk gebeuren, maar de factor die in negen van de tien gevallen de eigenlijke drijfkracht van alle grote bewegingen vormt, is de persoonlijke!”

Natuurlijk is die contactmogelijkheid met andere persoonlijkheden méde geschapen omdat Buskes zelf een boeiende persoonlijkheid is, met wie het de moeite waard moet zijn geweest in gesprek te treden en in gesprek te blijven!

En ook heeft dat brede contact in het geval van Ds. Buskes wel iets te maken met zijn verwerping van de Kuyperiaanse antithese!

Buskes heeft de antithese zoals die door Kuyper religieus gesteld, persoonlijk beleefd en maatschappelijk uitgedragen en in het hart van zijn volgelingen gelegd is, verworpen. Hij heeft daarbij consequenties aanvaard die aparte discussie vereisen.

Eén vraag kan hier *zijdelings* (maar niet geheel van onbelang!) gesteld worden: heeft Ds. Buskes de Kuyperiaanse antithese verworpen *uit pure religieuze overtuiging*, óf had de *structuur van zijn persoonlijkheid* méér ruimte en méér mogelijkheden nodig dan de jonge Buskes meende te ontvangen in het oude gereformeerde milieu?

Die zijdelingse, maar uiterst belangrijke vraag kan hier moeilijk uitgewerkt wor-

den, en evenmin kan met die vraag en een eventuele beantwoording van die vraag het vraagstuk van de antithese afgedaan worden, maar de relatie van die vraag met de Kuyperiaanse antithese dient gesteld!

Wij hebben hier met het eenvoudige feit te maken dat er mensen zijn die het liefst in een *kleine* kring leven, binnen een *gesloten cultuurmilieu* (al of niet de kerk, de werkkring, de familie, de vereniging) en dat er anderen zijn die het binnen zulk een geslotenheid niet uithouden!

Bij Ds. Buskes lijkt mij het laatste kenmerk het geval!

Nu is het even onjuist om de verwerping van de antithesegedachte van Kuypers *afhankelijk* te maken van de persoonlijke instelling, als het vraagstuk van de persoonlijke instelling geheel *buiten beschouwing* te laten, en te denken dat er bij de vragen van de antithese alléén religie en dogmatische bezinning te pas komen.

Er zijn mensen die inderdaad de wereld lief hebben en geen offer willen brengen om allereerst de boodschap van Christus te dienen, en daartoe samen te werken met allen die die boodschap willen brengen. Maar er zijn óók mensen die met de kring van hun geboortemilieu zo zeer tevreden zijn, en geen behoefte hebben aan kennis omtrent het lot van ál wat daar buiten valt, dat hún trouw aan de antithese eerder een zaak van aanleg dan van religie is! En zijn er mensen die eenvoudig angst hebben voor alles wat buiten hun milieu leeft en werkt, en die angst met allerlei theologische redeneringen verbergen!

Er zijn ook mensen die in de gereformeerde kring geboren zijn, en desondanks een leven leiden dat ver daarbuiten reikt. Hun leven kan zo geleid worden, dat dit, mogelijk tegen eigen verwachting in, het geval is. Juist voormannen als Bavinck, Idenburg en Colijn zijn eigen kring qua overtuiging trouw gebleven, maar hebben ook daarbuiten veel gearbeid. Zij regelden daarbij hun verhouding tot mensen buiten eigen kring niet alleen via de verhouding dier mensen tot hun kring, maar ook strikt persoonlijk! Er ligt mijns inziens een onontneembaar recht om, behorende tot de kring waarin men geboren is, vasthoudende aan de daar gekoesterde en uitgedragen overtuiging, *eigen* verhoudingen, *strikt persoonlijk*, te regelen met diegenen die buiten dat milieu leven.

Buskes heeft dat recht binnen eigen gereformeerde kerken bedreigd gezien, en dat heeft wellicht méde zijn verhouding tot de gereformeerde kerken tijdens en na „Assen” bepaald.

Hij vond het binnen de gereformeerde kring te beperkt, te bekrompen, te veel op zich zelf ingesteld. Het is voor mij de vraag, wanneer het Asser conflict níet gekomen was, of Ds. Buskes dan geen andere aanleiding gevonden had buiten de gereformeerde kerken te treden.

Daarmee wil ik de Asser Synode niet afdoen, want sinds Ds. Buskes door middel van de Synode van Assen uit zijn Ambt geschorst werd, en *buiten* het gereformeerde kerkverband bleef optreden, zijn ook anderen met de tuchtpraktijken van de gereformeerden in aanraking gekomen, en nu even afgezien van de vraag wie er in die procedures gelijk had, ontkomt men niet aan de indruk dat men binnen de gereformeerde kerken zich zou kunnen bezinnen, niet over *de noodzaak* van tucht, maar over *de houding* die men aanneemt jegens de persoon die de tucht treft.

Dit laatste is een vraagstuk waarover geheel rechtzinnig-protestants Nederland aan één tafel zou kunnen gaan zitten, want enerzijds ligt er het verwijt dat er een kerk is waar de facto géén tucht wordt uitgeoefend, anderzijds dat de wijze van persoonlijke tuchtuitoefening, in de kerken waar deze tucht nog wél een praktische rol speelt, veel te wensen overlaat.

Enerzijds maak ik bezwaar tegen de volgende uitspraak van Ds. Buskes: „*Vrienden, die het voor Assen met ons eens waren, hebben ons na Assen verloochend en verraden*”. (pag. 111).

Ik vind die opmerking na meer dan veertig jaar onzakelijk, en van weinig begrip getuigend. Ik begrijp heel goed dat Ds. Buskes sommiger houding in die jaren als verraad en verloochening heeft ervaren, maar er kunnen ook redenen zijn geweest voor de „verloochenaars” en „verraders” om uiteindelijk heel zakelijk NEEN! te zeggen tegen de weg die Dr. Geelkerken ging, ook al is hun eerste houding jegens Ds. Buskes en de zijnen daarmee in strijd geweest. Door nu, na zoveel jaren, zo te spreken, *bevordert* men de discussie rondom Assen niet, maar *vertroebelt* men deze, ook voor de jongere generatie, die het recht heeft alsnog een oordeel zich te vormen over wat in Assen uitgesproken en gedaan is.

Aan de andere kant leest men met enige schrik: „*Een zeer pijnlijke ervaring is het voor mij geweest, dat op één uitzondering na niemand in de gereformeerde kring zich moeite heeft getroost, mij persoonlijk te benaderen. Van de dominee, bij wien ik belijdenis deed, die ons huwelijk inzegende, nooit iets gehoord. Wel schreef hij ielle artikelen tegen ons in zijn kerkbode. Van de dominee, die mij twee jaar tevoren op Texel bevestigde, nooit iets gehoord. Van bevriende collega's nooit iets gehoord. Men oefende tucht. Zonder zielszorg. Zakelijk, koud en kil. Deze ervaring behoort tot de bitterste ervaringen in mijn kerkelijke loopbaan*”. (pag. 111) „*Wat heb ik vaak gehoopt op een brief of een bezoek uit de eigen gereformeerde kring*”. (pag. 113)

Het zou te onderzoeken zijn of de rekenkundige uitzondering één (het was Prof. Dr. F. W. Grosheide!) inderdaad zonder nadere toevoeging klopt, maar het feit dat Ds. Buskes zijn schorsingskring in de grote gereformeerde kring zó *ervaren* heeft, moet alle kerken waarin tucht wordt uitgeoefend wel wat zeggen!

Daar staat wellicht tegenover dat Ds. Buskes tot in zijn mémoires toe deze gebreken aan zijn kerkelijke tegenstanders allerminst pastoraal, maar veeleer als Kuyperiaans strijdmateriaal voorhoudt, en wellicht de fout begaat, te vergeten dat het kerkvolk *nimmer* in alles geïdentificeerd mag worden met de kerkelijke leiders!

Dat geldt ook het gereformeerde kerkvolk voor zover het qua mentaliteit misschien niet altijd juist wist om te gaan met de *realisering* van de antithese! Er zou vandaag over te spreken zijn of een figuur van de allure van Ds. Buskes past binnen het gereformeerde klimaat, en in hoeverre het destijdige gereformeerde klimaat, en vandaag *allen* die daaruit voortgekomen zijn, daar mede schuld aan dragen. Maar óók zou Ds. Buskes in dit verband te wijzen zijn op een uitspraak van Mevrouw Prof. Dr. C. J. de Vogel, die in haar dissertatie „*Een keerpunt in Plato's denken*” schrijft: „*Men heeft er dan slechts aan te denken, dat ook achter conventionele vormen soms een diep en edel leven staat, en dat inspiratie slechts gevoeld wordt door dengeen in wiens ziel de vonk heeft vlam gevat*”. (pag. 115)

Wij ontkomen niet aan de indruk dat Ds. Buskes gevaren heeft onderkend die met de jaren in de kring waarin Kuypers religieuze antithese-gedachte de drijvende dynamis was, niet altijd scherp gezien zijn. Maar ook ontkom ik niet aan de indruk dat Ds. Buskes met die zelfde religieuze antithese-gedachte van Kuypers een kortsluiting heeft gehad, welhaast vanaf zijn jongste jaren.

Ik onderga die indruk (om een kleine vingerwijzing te geven) onder meer wanneer ik zijn pan-vitalistische opmerking

op pag. 298 lees: „*de zin van het leven is het leven zelf*”.

Ik vraag mij af of Ds. Buskes niet met de gedachte zou kunnen instemmen dat de zin van *iets* nooit dat *iets* zélf kan zijn!

En daarmee hebben wij een punt geraakt dat direct met de antithesegedachte van Kuypers en Dooyeweerd verband houdt!

Wat uit Ds. Buskes en hetgeen hij schrijft nooit helemaal duidelijk wordt, is, of hij bezwaar heeft tegen *de diepste religieuze overtuiging* van de gereformeerden die de antithese van Kuypers aanvaardden, óf tegen *de mentaliteit* die daaruit met de jaren is voortgekomen.

In beide gevallen blijft de vraag over of zijn strijdwijze tegen de gereformeerden juist is, of deze strijdwijze *afweer* beoogt óf *genezing*!

We hebben hiermee uiteraard niet meer kunnen geven dan *een vingerwijzing*, maar één die wellicht van belang is voor wie de mémoires oncritisch zou lezen.

Daaraan toe te voegen zijn, wat ons betreft, nog twee andere punten van critiek, die hierna besproken kunnen worden.

(Wordt vervolgd)

G. Puchinger.

BOEKBESPREKING

Oscar Cullmann,

Rooms Katholieken en Protestant. Een voorstel tot verwezenlijking van Christelijke solidariteit.

G. F. Callenbach N.V. - Uitgever - Nijkerk 1959.

Dit geschrift van de Bazelse hoogleraar, die ook doceert te Parijs, in uitstekend Nederlands overgezet door mevrouw A. de Visser-Wouters behandelt een voorstel dat rooms-katholieken en protestanten jaarlijks voor elkander een collecte zullen houden als teken van de „oecumenische verbondenheid”. De schrijver ziet wel in dat van een confessionele toenadering, laat staan van kerkelijke hereniging tussen beide groepen geen sprake kan zijn. Maar een collecte, naar het voorbeeld(?) van de inzameling, die Paulus hield in al de gemeenten voor de Jeruzalemse gelovigen... dat zou toch kunnen als „teken” van de solidariteit der gescheiden Christenen. (39/40). We menen dit voorstel als onaanvaardbaar te moeten verwerpen. Dat tegenover roomse individuele christenen Gods gebod ons bindt, is duidelijk voor wie het evangelie kent. Tegenover de roomse hiërarchie, die nog steeds (Rome is eeuwig!) de hand heeft in de verdrukking van onze broederschap in andere landen — Spanje! — past geen gebaar van „verbondenheid”.

G. Visee.

Belijden naar het Woord.

Onze belijdenis-geschriften in het licht der Heilige Schrift. I. De nederlandsche Geloofsbelijdenis. Samengesteld en van een inleiding voorzien door Lepusculus Vallensis.

Volksuitgave (naar den tweeden verbeterden druk). Zwolle 1958.

Voor wie waarlijk studie maken wil van de Nederlandse Geloofsbelijdenis is dit boek van br. T. Delhaas (dat hij zich achter de aangegeven schuilnaam verbergt is een publiek geheim) een onmisbare goede gids. Met dat „studie maken” bedoelen we niet de poging wetenschappelijke theologie aan dit belijdenisgeschrift te bedrijven, maar het met ijver ondernomen onderzoek hoe de Gereformeerde kerk in de eeuw der Reformatie de waarheid van het haar opnieuw geschonken evangelie beleden heeft. Aan het door br. D. ondernomen werk gaat de Sendtbrief, die de gelovigen in de Nederlanden aan de toezending van de belijdenis aan Philips II deden gepaard gaan, vooraf. Naast elkaar de gespierde oorspronkelijke tekst en de voortreffelijke vertaling in modern Nederlands door de auteur van dit boek. Hij volgde in dit werk deze methode dat hij geeft 1. de Nederlandse tekst; 2. de Franse; 3. de Latijnse. In de Nederlandse tekst zijn hoofdletters (A), kleine letters (a) en cijfers(1) aangebracht. De kapitalen (A enz.) verwijzen naar de onder de

tekst aangebrachte Schriftplaatsen, die ook in de oudste uitgaven van de Confessie waren aangegeven, en de in deze bijbelteksten aangegeven cijfers wijzen op hun beurt naar de onder deze teksten afgedrukte kanttekeningen van de Statenvertalers. De cijfers in de belijdenistekst verwijzen naar de direkt aan de voet aangebrachte verklaring van moeilijke woorden. De kleine letter naar de daaronder opgenomen plaatsen uit de Drie Formulieren van Enigheid waar dezelfde zaken aan de orde komen. Dat is de hoofdzaak. Aan het slot geeft de bewerkter een brede Handleiding voor het gebruik van dit boek.

We bevelen de aankoop van deze zeer goedkope uitgave hartelijk aan. Wie nu eens de tijd neemt aan de hand van dit werk na te gaan hoe in de geloofsbelijdenis Gods Woord wordt nagesproken, zal toenemen in de kennis van de belijdenis en van de Schrift. En dat is alleen maar winst! Nodige winst voor de kerk, die te gronde gaat als ze Gods Woord en haar confessie niet meer kent.

G. Visee.

PERSCHOUW

Pas op voor synoden

Altijd moet in de kerk gewaakt worden tegen de altijd virulente neiging van de kerkelijke vergaderingen om zich meer macht toe te eigenen dan haar toekomst.

Ds Jongeling wees daar onlangs nog weer eens op in het Kerkblad voor Overijssel en Gelderland.

Hij schreef o.a. het volgende:

„De kerkregering is om te beginnen een zaak van confessie. De Nederlandse Geloofsbelijdenis spreekt daarover duidelijke taal. Zij zegt in art. 7: Men mag ook gener mensen schriften, hoe heilig zij geweest zijn, gelijkstellen met de Goddelijke Schriften, noch de gewoonte met de waarheid Gods (want de waarheid is boven alles), noch de grote menigte, noch de oudheid, noch de successie van tijden of personen, noch de conciliën, decreten of besluiten... Voorts spreekt de confessie in art. 30 van de regering der kerk door de kerkelijke ambten, in art. 31 van de dienaren, ouderlingen en diakenen, en in art. 32 van de orde en discipline of tucht der kerk. In dit gedeelte onzer belijdenis lezen we van Jezus Christus als de enige algemene Bisschop en het enige Hoofd der kerk. We lezen ook: Intussen geloven wij, hoewel het nuttig en goed is dat die regeerders der kerk zijn onder zich zekere ordinantie instellen en bevestigen tot onderhouding van het lichaam der kerk, dat zij nochtans zich wel moeten wachten af te wijken van hetgeen ons Christus, onze enige Meester, geordineerd heeft.

Het is wel nuttig en goed een zekere ordinantie in te stellen. Dat staat in een **tussenzin**, die begint met „hoewel”. Hier wordt een kerkenordering nuttig en goed genoemd, maar lang niet hemelhoog verheven. En in dit stuk der confessie vinden we niets aangaande allerlei dingen die in de K.O. zijn neergelegd, niets b.v. aangaande meerdere vergaderingen en derzelve gezag. Ze zijn nuttig en goed, maar het samenleven der plaatselijke kerken in verband met elkander zou misschien ook op andere leest geschoeid kunnen worden. Die meerdere vergaderingen zijn niet door Christus verordeneerd! En art. 32 gaat voort: „En daarom verwerpen wij alle menselijke vonden en wetten, die men zou willen invoeren, om God te dienen, en door deze de consciëntien te binden en te dwingen in wat manier het zou mogen zijn”. Daarop volgt dan nog: „Zo nemen wij dan alleen aan hetgeen dienstig is om eendrachtigheid en enigheid te voeden en te bewaren, en alles te onderhouden in de gehoorzaamheid Gods”.

Wat in dit artikel staat noopt ons tot grote voorzichtigheid met betrekking tot de inrichting van het kerkelijk samenleven, en de organiseren van een kerkelijk verband. Het noopt ons ook tot geregelde toetsing van onze houding op meerdere vergaderingen, van wat we daar doen en besluiten.

En in het licht hiervan schrikken we van wat zo in de loop der kerkhistorie al is geschied op en door meerdere vergaderingen, schrikken we ook opnieuw van wat in de veertiger jaren is geschied en van de invoering der nieuwe kerkorde in de gemeenschap der niet-vrijgemaakte Gereformeerde kerken. In de historie ligt, bij het licht van het Woord des Heeren, een rijke les, die wij niet mogen verachten...

De christelijke vrijheid der kerk zullen we niet mogen prijsgeven.

En inmiddels moeten we maar goed toezien, dat we alle synodalistische smetten, die onder ons nog gevonden worden, uitzuiveren, en nieuwe besmetting weren. Waarlijk, we behoe-

ven ons niet op de borst te slaan. Ook onder vigueur van een principieel goede kerkorde wordt soms synodalistisch gehandeld.”

Ds Visee signaleerde in de Kamper Kerkbode het verschijnsel, dat de kerken zèlf het synodalisme bevorderen. Dan is het hek geheel van de dam! Want als alleen dank zij permanente waakzaamheid en strijd het hiërarchische kwaad in de meerdere vergaderingen ten onder gehouden kan worden, hoe zal het dan gaan als die vergaderingen om zo te zeggen uitgenodigd worden om zich meer macht toe te eigenen!

Hier is het artikel van Ds Visee:

In de Gereformeerde kerken (S.) is een en ander te doen geweest over de daar op handen zijnde zoveelste uitbreiding van de Gezangenbundel. Professor Greijdanus, in 1933 tegenstander van de toen gekomen kleine (en ten dele slèchte) uitbreiding van de bundel „Enige Gezangen” heeft wel gelijk gekregen. Hij voorspelde: als eenmaal het hek van de dam is zal men om steeds meer Gezangen vragen. Zo werd het ook. Het getal der Gezangen werd enige jaren geleden reeds voorlopig uitgebreid, straks zal de Gezangenbundel daar even groot zijn ongeveer als het aantal Psalmen.

Doch daarover schrijven we thans niet.

Het is ons om iets anders begonnen.

In de kring dezer kerken zijn er, die heel goed zien dat de gewenning aan de Gezangen betekent een vervreemding van de Psalmen.

Ds Lammens (Rotterdam) sprak te dien aanzien niet alleen zijn vrees uit, maar vertelde dat deze vervreemding reeds volop aan de gang is. Toen hij een niet eens zo onbekende psalm liet zingen was de zanglust der gemeente gering, maar toen hij in dezelfde dienst opgaf te zingen „Verlosser, Vriend, o hoop en lust van die U kennen, neem het lied, dat U in 't stof een sterv'ling biedt” (een lied waarop heel wat bijbelse kritiek valt te leveren), beefden de kerkmuren.

En nu zoekt ds Lammens naar middelen om de verdringing van de Psalmen tegen te gaan.

Zó: de synode moest nu maar voorschrijven dat de eerste twee liederen in de eredienst moesten gekozen worden uit de Psalmbundel.

Om die suggestie is het ons te doen.

Het heil wordt hier verwacht van... de synode.

Als dat niet helpt...

We veroorloven ons op te merken dat dit middel vast en zeker niet helpen zal. Dergelijke synodebesluiten lapt de domineeswereld met de goëgemeente rustig aan haar laars.

Het verleden heeft het bewezen. Wie in de Omroepgids van de N.C.R.V. de laatste jaren heeft gevolgd wat er in die kerken gezongen wordt heeft kunnen vaststellen dat er gekozen werd uit: de Hervormde bundel, de bundel-Haspers, Joh. de Heer.

Maar goed: ds Lammens verwacht nog hulp van een synodaal besluit ter zake: de twee eerste liederen moeten psalmen zijn. Op voorschrift van... de afgevaardigden, de dienaars der kerken.

Puur synodaal!

Een tweede voorbeeld.

In sommige synodale kerken wil men komen tot „het éne offer”. Dat betekent: men wil daar af van de vele kollekten en het kollekteren beperken, tot één enkele rondgang. En uit de opbrengst van die éne kollekte bestrijden: alles; de kosten voor de eredienst, de verzorging der armen, hulp aan hulpbehoevende kerken, enzovoort.

Over deze zaak hebben we het nu niet.

Maar wel over iets anders. In sommige kerken heeft men dit „éne offer” al ingevoerd. Maar men heeft weer eerst aan de synode gevraagd of het wel mocht. Want in de nieuwe kerkorde stond dat in elke eredienst moest worden gekollekteerd voor de armen.

Nu bleken de koningen Israëls (in dit geval goedertieren koningen voor wie met de strop om de nek tot hen komen: het mócht van de synode.

Maar in beide gevallen blijkt hoe synodaal men daar denkt. Aller ogen zijn gericht op... de synode. De synode maakt daar de dienst uit. De synode moet bepalen dat er minstens twee psalmen moeten gezongen worden. De synode bepaalt hoe en waarvoor gekollekteerd zal worden.

Wat is er hier nog over van de vrijheid van de plaatselijke kerk? En het erge is: die plaatselijke kerken leveren zelf de vrijheid uit door te vragen: Synode zoudt U ook de Psalmbundel tegen de Gezangen een beetje in bescherming willen nemen? Synode, mogen we volstaan met één kollekte?

Laten we toezien.

Eer we het weten, zijn we zo ver.

Ik denk aan de wijze waarop sommige kerken bij ons de Nieuwe vertaling in gebruik hebben genomen. Een paar deputaten hebben het zaakje bekeken. Een rapportje bij de synode ingediend. De synode zei: geen bezwaar. En toen kon het.

Zo moet het niet.

KRITISCHE KRABBEL

Normopaath

Onlangs kreeg ik een nieuw woord onder ogen. De man, die het vormde is niet Vrijgemaakt; ook niet niet-Vrijgemaakt! Een wiskunstenaar onder ons zou misschien gaan denken, dat hij dus niemand was. Maar hij is echt niet niemand, maar hij is iemand, en nog wel een bekend psychiater.

Het nieuwe woord is: normopaath. Dat is een duur woord en vraagt een korte toelichting. Want uitgaande van de bekende homoeopaath zou een Gereformeerd mens kunnen denken, dat hij normen verbeterde of genas. Maar ik zei al: de dokter is niet vrijgemaakt. Het woord norm is voor hem daarom ook minder zwaar geladen. Het is geen door de Here ingestelde leefregel; veel vlakker is het: de „way of life” zoals die door allerlei leuzen, slagzinnen voor de mensen tot een vaste codex voor hun levenspatroon is geworden. Het „passe partout”, zoals we het door de normalisatie reeds voor stekkers en contactdozen hebben. Zo wil zo'n voorgeschreven „way of life” ook de menselijke contacten naar één voorschrift, één model.

Wie die normalisatie over zich lieten komen, — en nu citeer ik, — „zullen het normalisatielied aanheffen en trachten anderen door heftig trommelvuur tot capituleren te „bewegen”.

„We zullen ons verbazen over de wijziging in de menselijke structuur” door deze normlijders. Het gaat in dit woord dus over „patiënten”. „Reeds hoort men alom de noodroep, dat er zo weinig meer bewust gekozen wordt”.

De achtergrond van dit lijden is, dat men zijn medemens niet meer als mens ziet, maar enkel en alleen in zijn functie van begeerlijk consument, of kiezer, of... vult U zelf maar in.

De psychiater, die daar zo'n mooi woord voor uitvond, brengt dit gedoe onder het hoofd: doodslag. Dat zegt dus maar niet een inleider op een gewoon vergaderingetje, maar iemand die heel de dag met geestelijk verminkte mensen te doen heeft. Doodslag... „is het nu niet erg onnozel te menen, dat wij alleen door middel van het mes en aanverwante middelen elkaar van het leven kunnen beroven?” „Dood is de mens, wanneer hij afgesloten is, opgesloten in zijn prikkeldraad, verstikt in zijn overtuigingen, slachtoffer van eigen list en bedrog”.

Hier krijgen we dus te maken met het zesde gebod. Een mens vastnoeren in een levenspatroon, dat hem zelf niet meer doet en laat kiezen: in de grond niet anders dan moord.

Het komt me voor, dat overweging van deze woorden ook onder ons wel nodig is. Wij hebben ook gangbare meningen, waar men niet van afwijken mag op poene van... en dat hangt dan weer van de situatie af. Als zo'n gangbare mening nu eens niet helemaal een goddelijke norm is?

Laten we dus scherp opletten. Want met critiekloos napraten, bewonderen en nalopen, doen we ons zelf te kort, zondigen we tegen dit gebod.

En als we leiding willen geven en de klaren steken, laten het dan niet de tonen en de maten zijn van de kraaienmars.

Zeker het „Geheimnis des Rhythmus” geldt ook dan, namelijk „dasz Alles mit musz”. Mee moët. Maar het blijft maar een treurige zaak.

Frater.

Laten de kerken haar eigen zaken afdoen.

Naar Gods Woord.

Haar eigen verantwoordelijkheid niet afschuiven.

Het is eigenlijk al zot dat er in een kerkenorde staat dat in de eredienst voor de armen zal worden gekollekteerd. Dat de gemeente voor de behoeftige broeders en zusters zorgen moet leert de Schrift. Hoe de diakenen aan de gelden daarvoor moeten komen moet de kerkeraad uitmaken. In zulke zaken moet geen synode de kerken en moeten de kerken elkander niet binden. Ook niet onder de schijn dat ze het zo „met elkander afspreken”.

Hiërarchie, in elke vorm — en er zijn er vele — is een doodvijand van de kerk. Want ze is altijd het zich inwringen tussen Christus en zijn kerk van mensen, mensenmachten, mensenwoorden, menseninzettingen.

„Jeugdcontact“

Omdat we met zijn aanbeveling van „Jeugdcontact“ van harte accoord gaan, nemen we, op verzoek van de schrijver ervan, Murk. A. J. Popma, de volgende recensie uit het kerkblad van de kerken in de provincie Utrecht, graag in Persschouw over.

Wist U dat we een eigen vrijgemaakt kinder-tijdschrift hebben? Nee; drie dagen geleden wist ik het ook nog niet, maar toevallig kreeg ik twee dagen geleden een exemplaar in handen. En aanvankelijk begon ik het met een zeker wantrouwen te bejegenen. Toe maar jongens: alweer een vrijgemaakt blad. Enfin, toch neusde ik er maar eens wat in rond met als resultaat dat ik me begon te schamen! Want uit de inhoud bleek me, dat ik een beetje voorbarig was geweest. Opeens wist ik het! Wat? Wel, dat we een vrijgemaakt jeugdtijdschrift broodnodig hebben. Want kinderen lezen over het algemeen graag. En wat moeten we ze te lezen geven? Fraaie sensatieverhalen? Of verhalen, waarvan de stichtelijkheid afdruipt? Het eerste is ongezond. Het tweede lusten ze — terecht! — niet. Wat moeten ze dan lezen? De Reformatie? Opbouw? Welnee, dat kunnen ze nog niet begrijpen. Wat dan wel?

U ziet, bij diep nadenken blijkt dit een probleem te zijn. Wel. JEUGDCONTACT — want dit tijdschrift heb ik op het oog — helpt u uit dit probleem. Het is een keurig uitgegeven tijdschrift met tal van verhalen, raadseltjes, spelletjes, wedstrijden, en er wordt verteld van de zending. Bovendien... Maar ik zou zeggen leest u het zelf eens. Of liever nog laat het uw zontje of dochtertje eens lezen (het blad is voor kinderen van 6—15 jaar, vermoed ik). Ja, maar u wilt geen abonnement nemen. Nee, u hebt gelijk, eerst maar eens kijken wat voor vlees u in de kuip hebt. Daartoe kunt u een gratis proefnummer aanvragen bij JEUGDCONTACT, Kanaal 59 te ASSEN.

Ondertussen zult u het wel met me eens zijn, dat er werkelijk behoefte is aan een dergelijk blad. Trouwens, kinderen vinden een eigen blad zo iets heerlijks. Met zo'n tijdschrift spelen ze dan „grote-mensje“. En alleen al omdat het zo verzorgd is uitgegeven zullen ze er graag kennis mee maken.

Zo net zei ik dat u maar eens een proefnummer moest aanvragen. Hier wil ik graag aan toevoegen dat het natuurlijk niet verboden is u meteen te abonneren. Doet u dit, dan helpt u niet alleen uw kind, maar tevens zorgt u er dan voor dat het blad dan blijft bestaan. Want u begrijpt wel, dat een jeugdtijdschrift altijd met de moeilijkheid zit, dat de lezers na verloop van tijd te oud worden en gaan bedanken. Er moeten dus telkens nieuwe abonnementen komen. En dat kan ook wel, want er worden ook steeds maar weer kinderen geboren. Maar die ouders moeten dan wel weten dat het blad bestaat, anders kunnen zij er zich niet op abonneren.

Welnu: nu weet u dat dit voortreffelijke tijdschrift bestaat!

De procedure Prof. Smits

De Waarheidsvriend schreef over de procedure-Prof. Smits het volgende:

Naar verluidt zal zijn zaak nu behandeld worden door de generale commissie voor het opzicht, waarvan ds. Spilt uit Utrecht de voorzitter is. Dat zal geen gemakkelijke zaak worden en we wensen ds. Spilt wijsheid en kracht toe. In het „leertucht-nummer“ van „Kerk en Wereld“ heeft het hoofdbestuur der Vereniging voor Vrijzinnig Hervormden bericht, dat „het ermede begonnen is prof. Smits te steunen met de bijstand van een raadsman, die met hem in de beroepszaak zal spreken“. En dan verder, dat, volgens het hoofdbestuur „in het tuchtproces primairis aan de orde is de vraag of kernvragen van het christelijk geloof binnen de Hervormde Kerk discutabel kunnen worden gesteld“. Deze visie op de zaak verklaart wel de uitgave van het „leertucht-nummer“, alsmede „steun met de bijstand van een raadsman“. Het gaat dus volgens de uitspraak van het hoofdbestuur voornoemd om meer dan de uitlating van prof. Smits. Men zou kunnen zeggen: „de Hervormde Kerk op de tweesprong“. En dat nog vóór 1961.

De kerk op de tweesprong
Een geliefkoosd thema
Maar — het wordt al jaren gehanteerd
Is er een blijvende tweesprong?
Of blijft men steeds op de tweesprong?

Het a.s. Roomse Oecumenische Concilie

Uit De Waarheidsvriend knipten we het volgende:

In r.k. kringen bereidt men zich grondig voor op het door Paus Johannes XXIII aangekondigde oecumenisch concilie, dat de eenheid der kerken wel als hoofdthema zal hebben. In het bijzonder zal vereniging met de Grieks-ortho-

doxe kerk, de kerk van het Oosten, wel in het oog zijn gevat. Oost en West leven sinds 1054 kerkelijk gescheiden met een zeer korte onderbreking. Het concilie van Florence (1438-1445) bracht een hereniging tot stand, welke echter van korte duur was. In dit verband is het begrijpelijk, dat genoemd concilie weer de aandacht trekt, zowel van r.k. als van andere zijde. Een kort bericht dienaangaande, dat ik aantrof in de N.R.Crt., dd. 14-1-'60, geef ik hier door.

„In Chicago, Illinois, Ver. Staten, heeft onlangs een congres plaatsgevonden van leden van de American society of church history — die in hoofdzaak gevormd wordt door protestantse historici — en leden van de American catholic historical association. Het initiatief tot dit congres was van de eerstgenoemde organisatie uitgegaan. Doel was om gezamenlijk te spreken en te studeren over het concilie van Florence (1438-1445), dat een samengaan, hoewel slechts van korte duur, heeft tot stand gebracht tussen het rooms-katholicisme en de oosterse orthodoxie, die sedert 1054 van elkaar waren verwijderd. In het licht van de recente pogingen, uitgaande van het Vaticaan en van informele contacten na de zitting van het uitvoerende comité van de Wereldraad van kerken, achtte men het van belang zich op dit concilie te bezinnen“.

Zoals men ziet, heeft het r.k. oecumenisch concilie de aandacht van vele kringen, met name van historici daarin. Zal de historici in dezen een wijze leidsvrouw zijn?

Het rooms-katholiek oecumenische streven heeft een eenvoudig, duidelijk grondprincipe, n.l.: uba papa ibi ecclesia. Dat wil zeggen: waar de paus is, is de kerk!

C. V.

KERKNIEUWS

In Bilthoven overleed in de ouderdom van 73 jaar de Heer H. H. Troostheide. Hij was voorzitter van Mesoz, secr.-penningm. van het verband van Evangelisatiecommissies en was verscheidene malen lid van een Generale synode.

Ds J. ten Hove van Mussel gaat, met zijn vrouw, een reis van drie maanden maken naar Canada.

Ds H. Vogel van Enschede vertrok voor een half jaar naar Curaçao.

Adressen. Geref. Kerk Haarlemmermeer-O.Z., W. Boer, Kruisweg 443, Haarlemmermeer (post Aalsmeer), tel. 02540 - 6024.

Geref. Kerk Wormer, H. Jongkees, scriba, Dorpsstraat 10, Wormer, tel. 02982 - 224.

Perscommuniqué

van de commissie van voorbereiding en uitvoering van de naar art. 13 K.O. samenwerkende kerken.

Ook dit jaar vraagt bovengenoemde commissie graag aandacht voor de arbeid der samenwerkende kerken. Gelijk bekend hebben deze kerken (het zijn er momenteel 67, waaronder één buitenlandse) zich onderling verbonden, jaarlijks een bepaald bedrag bijeen te brengen om die kerken te helpen, die naast haar emeritus-verklaarde dienaar des Woords hebben te voorzien in het levensonderhoud van een (nieuwe) dienstdoende predikant. Op dit ogenblik worden drie kerken, die in zulke omstandigheden verkeren, op deze wijze gediend. Zij ontvangen ter tegemoetkoming in de verzorging van de nieuwe predikant thans elk een bedrag van f 4000.— per jaar. De commissie heeft aan de samenwerkende kerken voorgesteld, deze uitkering te verhogen tot f 4500.— per jaar. Ook wordt een bedrag beschikbaar gesteld, wanneer het levensonderhoud van de geëmeriteerde in verband met minderjarigheid van kinderen dient te worden vermeerderd. Deze kindertoelage varieert van f 275.— per jaar (voor het eerste kind) tot f 500.— per jaar (voor het vierde, vijfde, enz. kind).

In verband met dit voorstel meent de

Wie stout durft spreken, aan eigen onfeilbaarheid geloofd of althans de schijn ervan heeft, kan er zeker van zijn, dat hij tal van volgelingen krijgt. Er gaat van zulke mensen een biologerende macht op anderen uit.

Bavinck

commissie de jaarlijkse bijdrage van de samenwerkende kerken te moeten stellen op f 1.— per belijdend lid, evenals dit het vorige jaar het geval was. Er blijft dan nog voldoende kasreserve, om al te sterke schommelingen in de omslag te voorkomen.

De commissie, dan wel haar leden, hebben bij herhaling contact met kerken, die tot heden lid zijn van de Stichting Emeritering, doch met haar zouden willen breken. De telkens gevraagde informaties worden zo goed mogelijk gegeven. De kerk te Ommen, die door de Stichting Emeritering is geroeyerd, heeft zich van harte bij de samenwerking aangesloten.

Het blijkt de commissie telkens weer, dat tal van kerken zich niet genoegzaam hebben georiënteerd inzake de verplichtingen, die zij in art. 13 K.O. hebben aangeaan jegens haar dienaren des Woords. Dat is verdrietig. Niemand mene „klaar“ te zijn, als men maar bij de Stichting Emeritering is aangesloten, of met de samenwerkende kerken meedoet.

Verschiedene vragen werden aan de commissie voorgelegd. Ze hadden betrekking op de uitkering krachtens de A.O.W., op sommige wens om te komen tot een méér dan minimale uitkering, op de mogelijkheid van beëindiging van de samenwerking, enz. Al deze en dergelijke vragen zijn in het jaar-rapport aan de kerken meegedeeld, en haar ter beoordeling voorgelegd.

Vermelding verdient nog, dat een kleine brochure is uitgegeven, getiteld „De naar art. 13 K.O. samenwerkende kerken“, waarin de zeven regelen voor de samenwerking zijn opgenomen, naast een lijst van de samenwerkende kerken, een samenvattend overzicht over de loop der samenwerking en enkele gegevens over de aard van onze samenwerking in verband met de voor en na, vooral van verzekeringszijde en van de zijde der Stichting Emeritering, gepresenteerde oproep tot fondsvorming. De kerkeraden doen er goed aan, deze kleine brochure van amper 15 bladzijden nauwkeurig te lezen, opdat bekend zij, wat bekend dient te wezen.

Tenslotte kan nog meegedeeld, dat het secretariaat van de commissie thans wordt vervuld door broeder K. Boersma, Varvingsingel 163, Enschede. Bij hem is de genoemde brochure te verkrijgen.

Voor de commissie voornoemd:

H. Bouma, Assen.

Zo even vernamen wij, dat onze mederedacteur Dr J. Bosch is benoemd tot rector van het Gereformeerd Lyceum te Kampen.

GEREF. SCHOOL,

Ruitersveldweg, Wezep (G.)

Gevraagd een

TIJDELIJKE LEERKRACHT

met 1 april a.s. Geref. godsdienst.

Brieven z.sp.m. aan P. Bos, U 237, Wezep(G.)

Drukkerij Steenbergen

ZEIST - TELEFOON 03404 - 2452

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk

Regelprijs 20 cent per m.M.

Bij contract reductie.

ADVERTENTIE-TARIEF:

FAMILIEBERICHTEN:

Regelprijs 15 cent per m.M.

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling door storting op giroreken. 233117 t.n.v. Drukkerij Steenbergen, Zeist, met vermelding voor „Opbouw“.

Abonnementsprijs: f 5.- p. halfj. - f 10.- p. jr. Studenten abonnement f 6.- per jaar.

Losse nummers 25 cent. Buitenland: f 6.25 per halfjaar - f 12.50 per jaar.